

KERÉNYI MARI

Egy tanítónő története

https://doi.org/10.71157/upsz.2026.09-10.01

LÁTÓSZÖG

ELSŐ PROLÓGUS

Nagyon régóta ismerjük egymást. Ő gimis diák volt, én meg tanár.

Tanítónő lett, lelkendezve mesélte, hogy ősztől elsős osztályt kap. Izgatottan, boldogan készült rá, de néha éjszakánként arra riadt fel: mi lesz, ha nem sikerül megtanítani őket írni-olvasni? Biztos voltam benne, hogy nagyszerű tanító, hiszen enélkül a szenvedély nélkül nem érdemes, nem szabad gyerekek közé menni.

Mikor újra találkoztunk, jó néhány tanév volt mögötte. Mindig olyan osztályok jutottak neki, ahol sok volt a probléma. Sosem panaszkodott erre, hiszen a gyerek az gyerek, az ő dolga, hogy kitalálja, hogyan lehet jól támogatni. Kevésnek érezte a tudását, drámapedagógiát, meseterápiát tanult, kitartóan kutatott, mit vihetne be az osztályának. Kipróbált mindent, s aminek a gyerekek örültek, azt tartotta meg.

Aztán most megijedtem. Alig ötvenéves, de azt mondja magáról: kiégett. Azon gondolkodik, hogy elhagyja a pályát, mert rosszul érzi magát az iskolában, és már az egészségét is veszélyezteti a helyzet.

Megkértem, hogy mesélje el részletesen, mi történt. Nem könnyen állt kötélnek, attól tartva, hogy a szavai rossz fényt vethetnek az iskolájára; s még inkább azért, mert rossz érzéseit a saját alkalmatlansága bizonyítékaként látja. Én mégis rábeszéltem. Tipikusnak érzem a történetét, azt a fájdalmas utat, ahogyan egy tehetséges, lelkes, jól képzett pedagógus a hivatásába vetett hitet elveszíti.

Innentől tehát beszéljen ő, a tanítónő.

MÁSODIK PROLÓGUS

Mindig tudtam, hogy gyerekekkel akarok foglalkozni. Huszonnégy éve vagyok tanító, de csak tizennyolc évet tanítottam, hat évig a saját gyerekeimmel voltam gyesen. A gimnáziumban két évig jártam pedagógiai fakultációra. Érettségi után képesítés nélküli óvónőnek mentem. Imádtam a gyerekeket. Láttam egy dokumentumfilmet a Pető Intézetről, akkora hatással volt rám, hogy úgy döntöttem, konduktor leszek. Egy évet végeztem el ott, ennyi idő alatt rájöttem, mégsem ez az utam.

Átjelentkeztem a tanítóképzőbe. Tulajdonképpen ott derült ki, hogy mennyire szeretek tanítani, abban mindig sikerélményem volt. Folyamatosan azt a visszajelzést kaptam, hogy ebben tehetséges vagyok, ez megy nekem. Ember és társadalom műveltségterületen végeztem, hatodikig

taníthatnék történelmet, de mindig csak elsőtől negyedikig viszem az osztályaimat. Ezek mindig problémás osztályok, nehéz gyerekekkel. Azt hiszem, azért van így, mert itt van a legnagyobb szükség rám. De most elfogyott az erőm.

Ahogy készültem a beszélgetésre, rendszereztem, hogy honnan indult a folyamat és mi vezetett ide. Pontokba szedtem, mi az, ami a leginkább elvette az erőmet és a motivációmat.

A NEHEZEN KEZELHETŐ GYEREKEK

Az első pontban azt írtam – mivel ez az első és legnagyobb problémám, ami teljesen kimerített –, hogy a nehezen kezelhető gyerekeket úgy integráljuk, hogy nem kapunk ehhez semmilyen segítséget.

Az nem megoldás, hogy egyszerűen integráljuk a problémás vagy nehezen kezelhető gyerekeket, miközben nincsenek meg a megfelelő körülmények, a megfelelő segítség. Közben pedig nagyon kevés olyan intézmény van, ahova őket küldeni lehetne. Régen a Wesley Kincseit ajánlottuk a szülőknek, közel a mi iskolánkhoz, de sajnos az megszűnt.[1] Az ilyen gyerekeket nevelő szülők borzasztó nehéz helyzetben vannak, és persze tőlünk várják a segítséget. Én pedig nem tudok segíteni, mert nincs meg a hozzáértésem, mégis enyém a felelősség. Volt, amikor sikerült, az nagyon nagy öröm volt, de többször nem tudtam jól segíteni.

Nekem személy szerint rengeteg nehézséggel kell az osztályomon belül megküzdenem. Már tíz éve ilyen osztályokat viszek, mert nálunk az a gyakorlat, hogy van egy C osztály, ami a kéttannyelvű, ahol a válogatott gyerekek vannak, és van a többi, ami nem válogatott. Ebben a csapatban pedig nagyon-nagyon szélsőségesen viselkedő gyerekek is vannak. A mostani osztályomban is mindennapos, hogy egy kislány dührohamával kell megküzdenem.

Ez nagyon sok időt, energiát igényel. Hosszú idő, amíg megtalálom a feszült gyerekhez vezető utat, rájövök, mi az, amitől nála kigyullad a piros lámpa, és hogyan tudom azt elkerülni. Ha pedig nem sikerül, és már elindult az érzelmek kitörése, akkor hogyan tudom kezelni a helyzetet. Közben pedig ott van az a másik tizennyolc gyerek, akivel szintén foglalkoznom kell, őket is meg kell védenem a helyzetben megjelenő fokozott indulattól.

Felőröl, hogy felelős vagyok ezért az SNI-s kislányért, és felelős vagyok az osztályomért is. Az ő szüleinek és az osztályba járó többi gyerek szüleinek is meg kell felelnem, de képtelen vagyok, mert nincs megfelelő szakmai kompetenciám, azt érzem, semmit nem tudok. Ráadásul tanítanom kéne. Nem tudok tanítani, mert ezzel az egy kislánnyal kell küzdenem. A korábbi osztályaimban is mindig voltak ilyen gyerekek, és ez a tehetetlenség nekem óriási nehézség, folyamatos frusztráció.

> amíg megtalálom a feszült gyerekhez vezető utat

Azt gondolom, úgy lehet eredményesen integrálni, ha ahhoz megfelelő támaszok vannak. Például egy ilyen kisgyerek mellé biztos, hogy kell az osztályon belül egy gyógypedagógus. Még a pedagógiai

[1] Ez év szeptembertől egy első osztállyal, felmenő rendszerben indult újra. (*A szerk.*)

asszisztens is kevés. Gyógypedagógiából felkészült ember kell, aki tulajdonképpen egész nap ott ül, és amikor már jön az a pont, hogy a gyerek kiborulna, akkor átsegíti ezen. Kikíséri kicsit pihenni, vagy kimegy vele az udvarra, vagy egyszerűen csak egy jól elhelyezett mondatával átsegíti ezeken a nehézségeken. Mert én nem is mindig veszem észre, hogy baj lesz, hogy most közel a pillanat, amikor ki fog borulni. Tehát mindenképp kell mellé egy csak rá figyelő, személyes segítő. A másik az iskolai környezet. Olyan sokszor elképzeltem, hogy milyen jó lenne, ha lenne egy „dühöngőszoba", vagy az osztályteremben volnának mindenféle kisegítő eszközök: bordásfal, hinták vagy fotelek. És amikor az osztály elfárad, akkor velük is lehetne ott pihenni. Ha meg a nehezen kezelhető gyerek elfárad, akkor őt például át lehetne vezetni egy ilyen játékszobába, ahol vagy megnyugszik, vagy kimozogja magát.

Semmilyen segítséget nem kapunk ahhoz, hogy az ilyen gyerekekkel megfelelően bánjunk. Van ugyan nálunk két pedagógiai asszisztens, de ők mindig az első osztályban vannak. A többi osztályban már nem tudnak jelen lenni, és különben nem biztos, hogy az ő kompetenciájuk ehhez a feladathoz elég.

Furdal a lelkiismeret a szegény gyerek felé, aki kiborul, aki azt szeretné, hogy szelíden és megértéssel, segítséggel forduljak hozzá. Mindehhez még a szülők is olyan elvárást támasztanak, aminek esetleg nem tudok eleget tenni. Mondjuk, nem tudom úgy kezelni ezt a kislányt, ahogy kell. És ugyanakkor a többi szülő is elvárja, hogy én tudjam ezt a kislányt megfelelően kezelni, mert az ő gyereküknek nyugalomra van szüksége. Lelkifurdalásom van az osztállyal szemben is, akiknek asszisztálniuk kell ehhez a nehéz helyzethez, miközben nem erre vannak predesztinálva, nem ez a dolguk ott az iskolában. És ráadásul a tananyag miatt, a tudásátadás iránti felelősség miatt is gyötör a lélek.

A DOKUMENTÁCIÓS KÖTELEZETTSÉGEK

Pedig nálunk nem is a tudásátadás, hanem inkább a tanmenet követése a kötelesség. Ha lemaradunk egy-két órával, vagy nem úgy alakul egy óra, ahogy a tanmenetben benne van, azt rögtön javítani kell, korrigálni egyfolytában, plusz év végén meg év elején is.

> le kell írni a szociális helyzetét, a szemüvegesek számát

Az év elején minden pedagógus minden általa tanított tantárgyból leadja a tanmenetét. Minden egyes tantárgyhoz kell írnunk egy helyzetelemzést minden évben, ami arról szól, hogy abból a tantárgyból hogy áll az osztály. Rajzból is, technikából is, ami egy örömtanterv kéne legyen, és nem értékelnünk kéne, hogy tud-e az ollóval vágni vagy sem, hanem csinálni, élvezni, alkotni. Kell még írnunk egy osztályfőnöki munkatervet, hozzá osztályprofilt arról, hogy milyen az osztály összetétele. Megadott szempontok alapján le kell írni a gyerekek szociális helyzetét, a szemüvegesek számát, fiúk-lányok arányát, mennyi közülük a jobbkezes, mennyi a balkezes. Írni kell a neveltségi szintjükről, a tanulási teljesítményükről vagy a tanuláshoz való hozzáállásukról, tulajdonképpen be kell mutatni az

osztályt. Le kell írni a szülőkkel való kapcsolatomat, és azt is, hogy milyen iskolán kívüli programokat szeretnék megvalósítani a tanévben. Azt nem tudjuk pontosan, ki rakja össze ezeket a szempontokat. Minekünk az igazgatóhelyettes küldi el, de az is lehet, hogy ezt a tankerület kéri, és a vezetőségnek ezt tovább kell adnia.

Nálunk nagyon szigorúan veszik a mérést is. Minden tanuló év elején és év végén évfolyamdolgozatot ír, aminek a tartalmát a munkaközösségek állítják össze. Ez egy diagnosztizáló dolgozat, amire nem kapnak a gyerekek jegyet, csak azt nézi meg, hogy hol tartanak az év végére, vagy mit felejtettek a nyári szünetben. Év közben olyan dolgozatot írathatunk, amilyet akarunk, de az év végi dolgozat egységes, tehát ugyanazt kell tudni mindenkinek egy évfolyamon belül. Ezért igyekszünk úgy összeállítani év közben is a dolgozatokat, hogy a gyerekek jó eredménnyel tudják majd megírni az év végit.

Ezeknek a dolgozatoknak a kiértékelése rettentő nagy munka. Gyerekenként és feladatonként kell feljegyezni az eredményeket. Feladatonként minden gyerek eredményét és az osztályátlagot is ki kell számolni, és később, év végén összehasonlítást kell csinálnunk az év eleji meg a tavalyi dolgozatukkal – hogy mennyit fejlődött egy gyerek és összességében az osztály. Nagy nyomás van rajtam, hogy el tudom-e érni a kívánatos, számszerűen mérhető fejlődést az osztályommal.

Az, hogy feladatonként külön kiszámolom az osztályátlagot, valóban mutat egy képet az osztály tudásáról. De én amúgy is látom, hogy ki az, aki magához képest pont rosszabbul teljesített, és kinek sikerült úgy, ahogy szokott. Nem érzem, hogy ehhez nekem ilyen hatalmas munkát, energiát bele kéne fektetnem a kiértékelésbe. Én ismerem a gyerekeket, és én javítom a dolgozatokat. Jól látom a javítás közben, hogy mi az, ami jól ment, amivel éppen csak megbirkóznak, és mi az, amivel egyáltalán nem.

> megfordul a fejemben, hogy ezt nem gondolhatják komolyan, ez teljes képtelenség

Meggyőződésem, hogy ezeket nem nézi meg soha senki. Szerintem a helyzetelemzést meg az osztályprofilt senki el nem olvassa. Igazából nekem fontos, hogy tisztában legyek az osztály arculatával vagy egy adott tantárgyat illető tudásukkal. De azt gondolom, nekem ehhez nem kellene ilyen fogalmazási gyakorlatokat végrehajtanom. Én enélkül is tudom, mi a helyzet. Mindig megfordul a fejemben, hogy ezt nem gondolhatják komolyan, ez teljes képtelenség. Valami megfoghatatlan, távoli hatalom számára kell információkat szolgáltatni valamiről, amiről nekik fogalmuk sincs.

A TANANYAG

Bár egyre nehezebbnek érzem az iskolai létemet, még mindig vannak olyan napok, pillanatok vagy hetek, amikor a gyerekek nagyon boldoggá tesznek. Amikor sikerül inspirálnom őket, és ők is visszaadják az inspirációt, és együtt alkotunk meg valami nagyszerűt. Sokszor, amikor elhagyott a motivációm, a gyerekek segítettek abban, hogy visszatérjen. Mégis évek óta egyre nehezebb.

Mindig voltak bizonytalanságaim és nagyon rossz érzéseim attól, hogy olyat kell

tanítanom, amit a gyerekek nem szeretnek, unnak vagy egyáltalán nem érdekli őket. Én vagyok a felelőse annak, hogy őket motiváljam, ösztönözzem, és olyat csináljak velük, ami boldoggá teszi őket. Ha én ezt nem tudtam megtenni vagy elérni, az mindig is nagyon frusztrált. Régóta úgy érzem, hogy sok olyasmit kell átadnom a gyerekeknek, amiben nem hiszek.

Szerintem első-másodikban elég jól működnek az óráim, játékosan, élményszerűen tevékenykedem a gyerekekkel. Aztán már másodikban és főleg harmadikban mindig érzem azt az erős váltást, ami az öröm rovására megy, ahol értelmetlenül megnövekszik a tananyag. Sokszor vagyok kénytelen frontálisan foglalkozni a gyerekekkel, és azt érzem, hogy borzasztóan unatkoznak, szenvednek, és semmi közük ahhoz, amiről szó van. Például meg kell tanítanom harmadiktól a szófajokat, ami szerintem nagyon elvont dolog. Miért érdekelné őket? Nem is tudják ezt igazán átgondolni.

Aláhúzzuk a szövegben, kiírjuk a megfelelő szavakat stb. Ez szörnyű.

Az olvasás tananyaggal is sokat szenvedünk. Annyira hosszúak lettek a szövegek az olvasókönyvben, hogy a szövegfeldolgozás óriási munka lett a gyerekek számára. Amikor egy harmadikosnak keresgélnie kell egy hosszú mesében, az nem köti le egyáltalán az érdeklődését. Az olvasásdolgozatok arra a sémára épülnek, hogy van egy adott szöveg, és azzal kapcsolatos kérdésekre válaszolunk, aláhúzzuk a szövegben, kiírjuk a megfelelő szavakat stb. Ez szörnyű. Igazából az lenne a célunk az olvasással, hogy a gyerekek megszeressék az irodalmat. És ha megszeretik, nyilván örömmel fognak olvasni. Nem azzal tanulja meg a kisdiák értelmezni a szöveget, hogy kiírja a szereplőket meg a helyszínt, hanem szerintem az élmény által. Ezzel szemben az első és legfontosabb cél egy olvasásóra során az, hogy tájékozódjon a szövegben és konkrétan kikeresse és megcsinálja azokat a feladatokat. Szerintem egy szöveget nem feltétlenül ezzel ért meg a gyerek. Én azt érzem, valójában erre nincsen szükség. Ha egy gyerekhez eljut egy olvasmány, akkor ő fogja tudni majd a szereplőket is, a helyszínt és mindent, mivel élményszerűen befogadja. Az a célunk, hogy amit olvas, azt értse és élvezze.

Szívem szerint én mindig csak az élményt helyezném a középpontba. Egyrészt mindig felolvasnám a szöveget, akár rövid, akár hosszú. A hosszúakat most is mindig én olvasom fel először, hogy ez élmény legyen, hogyha meséről van szó. Biztos, hogy nagyon sokat drámáznánk, és megtanítanám őket arra, hogy ők maguk legyenek képesek egy jelenetet kiemelni és megszervezni annak a drámában való előadását. És az már egy szövegértelmezés. Szerintem sokkal jobban élveznének egy olvasásórát a gyerekek, ha az érzelmekkel tudnánk foglalkozni, ha a művészettel, drámával tudnánk foglalkozni. Ezeket a gyerekek mind nagyon szeretik, ez a tapasztalatom.

Etikaórán szoktunk művészetterápiával foglalkozni. Nagyon nyitottak rá a gyerekek, és nagyon boldogok tőle. Sokat rajzolunk, például mandalákat. Volt, amikor megalkothatták, hogy kinek melyik a biztonságos helye, ahol ő a legeslegjobban érzi magát. És utána, akinek volt hozzá kedve, bemutatta a rajzát. Dixit-kártyákkal is sokat játszunk. Konkrét témára is szoktuk

használni a Dixitet, például: Mit jelent számodra a barátság? Vagy vannak érzelemkártyáim is, abból húznak, és arra mondanak példát a maguk életéből. Az óra nagy része beszélgetés, nem az iskolapadokban, hanem körbeülünk a földre. Ők ilyenkor mindig nagyon nyitottak, boldogok és motiváltak, az összes többi órán viszont ugyanezt nem, vagy csak rövid időkre érzem, mondjuk az óra 45 percéből csak 10 percben. Pontosan látom azt, amikor ők boldogan tanulnak, és látom azt, amikor unják, ficeregnek, nem bírják és szenvednek. Ilyenkor azt érzem, hogy ez megint az én hibám, az én hozzá nem értésem.

attól még ugyanúgy oda kell írnom a gyerek neve mellé, hogy hármas, négyes, ötös

AZ OSZTÁLYOZÁS

Sajnos a gyerekek nagyon sokszor számokban határozzák meg önmagukat, az iskolai teljesítményüket és egymást is. Így kialakul az osztályban egy olyan hierarchia, ami szerintem nagyon káros. Az a gyerek, akiről tudjuk, hogy mindig rosszul írja a dolgozatokat, mindig rossz jegyeket kap, óriási szégyent él át, és ő maga is leírja saját magát. És hová lesz a motiváció? Onnantól kezdve, hogy ő úgyis mindig rossz jegyet kap, a motivációja is elmúlik, hogy jobbat teljesítsen.

A másik, ami még fáj ezzel kapcsolatban, hogy vannak olyan gyerekek, akik viszont nagyon lelkesek, csinálják a szorgalmikat. Adok egy ötöst vagy többet is, és akkor jön a dolgozat, és azt megírja kettesre vagy hármasra. Nekem meg fáj a szívem, hogy ennek a gyereknek, aki lehet, hogy nem nagyon okos, vagy ehhez a tantárgyhoz nem ért annyira, de közben lelkes és motivált, adnom kellene egy kettest. Ez nekem mindig rossz érzés. Persze nem írom be, hanem adok lehetőséget, hogy javítson, de az egy újabb teher mindkettőnknek, újra megírni egy dolgozatot. Van olyan is, hogy valaki magához képest javít, és az nagyszerű. Neki a kettes az egyeshez képest csodálatos, viszont a többiek szemében az a kettes még mindig csak egy kettes. És ettől az ő szemében is értéktelen lesz, hiszen közben más meg kapja az ötösöket.

Ebből is látszik, hogy kategorizál, skatulyáz ez az osztályozási rendszer. Önmagában az is nagyon szomorú, hogy számokban határozzuk meg a gyerekeket, és azáltal, hogy így értékeljük őket, az iskolában kiépül a hierarchia. Egyedül a szöveges értékelés az, ami ezt tudná helyettesíteni. Óriási feladat egy pedagógusnak, de szerintem mással nem nagyon lehet kiváltani az osztályozást.

Elvégeztem egy gamifikációs tanfolyamot, ami egy olyan rendszerre tanított, ahol nemcsak a tudásodért kapsz pontot, hanem a szorgalmadért is, vagy adott tevékenységért, vagy azokért a plusz munkákért, amiket azért vállalsz, mert téged érdekel. Ez végül is tényleg jobb megoldás, mint az osztályozás, de attól még az év végén ugyanúgy oda kell írnom a gyerek neve mellé, hogy hármas, négyes, ötös. Szerintem nálunk, az alsó tagozaton, teljesen felesleges jegyeket adni. Úgy érzem, hogy inkább romboló, mint építő hatással van a gyerekekre.

KAPCSOLAT A SZÜLŐKKEL

Hiszek abban, hogy az összmunka számít, a szülő, pedagógus, gyerek együtt, összedolgozva tudja a gyerek fejlődését segíteni. Viszont sokszor érzem úgy, hogy a szülők, amint probléma van a gyerekükkel, ellenségessé válnak. Pedig én igyekszem szelíden és előzékenyen elmondani, úgy, mint aki tényleg segítséget kér tőlük, hogy dolgozzunk össze. De sokszor nem tudják elfogadni, hogy a gyerekükkel probléma van, és olyankor más lesz a hibás. Vagy én, vagy az osztályközösség, vagy az iskola. És ez hatalmas teher egy osztályfőnöknek. Én sajnos azt érzem, hogy tényleg, ez is az én feladatom. Ennek a kapcsolatnak az ápolása, kezelése is nagyon sok feladatot és felelősséget ró ránk.

A Krétában naprakész információkat szolgáltatok a szülőknek, van fogadóóra minden hónapban, kétszer egy évben szülői értekezlet, de mi ezen kívül is beszélgetünk velük. Ők egyébként nem jöhetnek be az iskolába, igazából ki vannak zárva, de bármikor kérhetnek tőlünk időpontot, meg én is behívhatom őket, hogy üljünk le, beszéljünk. Sokszor leülünk és beszélünk a fogadóórán kívül is egymással. Az a kérés a vezetőség részéről, hogy ha egy gyerek nem tartja be az iskola szabályzatát, akkor figyelmeztető, intő, rovó következzen egymás után. Ezt azért kérik, hogy ha jön a szülő, vagy ha esetleg el kell tanácsolni a gyereket, legyen a dolognak dokumentációja. Én ezt nem szívesen teszem. Inkább levelezni szoktam a szülőkkel, ha valami történik, hogy beszéljük meg mi, vagy beszéljenek a gyerekkel. Sokan rossz néven veszik a levelezést is, de a legtöbben azért bejönnek, ha behívom őket, és beszélgetünk.

Van most egy kisgyerek az osztályunkban, aki egyébként nagyon okos, de indulatkezelési nehézséggel küzd, és engem is meg más kollégát is már elég sokszor elküldött a P-be. Az elején nehezményeztem, de aztán azt gondoltam, hogy valami van a kisfiúval, lehet, hogy a családon belül van valami probléma, mert korábban nem ilyen volt, nagyon nagy a kontraszt a tavalyi és az idei viselkedése között. Behívtam a szülőket, akik szerint otthon nem történt semmi baj, és az osztályközösségünk tehet arról, hogy ez a kisfiú ennyire kifordult önmagából. Szerintem az osztályközösségünk tavaly is ilyen volt. És az osztályközösséget ki építi, ha nem az osztályfőnök…? Tehát megint az én felelősségem. Vagy: van egy kislány, aki egyébként SNI, ADHD diagnózissal, dührohamai vannak. Az ő anyukájával beszélgettem nagyon sokszor, sőt, még a pszichológusával is beszélgettem. Tehát főleg súlyosabb esetekben szoktam leülni a szülőkkel.

> bántalmazás, amikor valakit hosszú távon csúfolnak

Nagyon sok az egymás közti bántalmazás is. Szerintem az már bántalmazás, amikor valakit hosszú távon csúfolnak. A gyerekek nagyon sokszor csúfolják egymást. Az empátiájuk még nem alakul ki ebben a korban. Folyamatosan, fokozatosan alakul ki. A szülők ebből mindig nagyon nagy problémát csinálnak, de én is úgy kezelem az osztályban, hogy ez probléma. A gyerekek is tudják, hogy ezzel én mindig foglalkozom. Itt nem lehet csúfolódni. És ha valaki az osztályban nagyon, folyamatosan bántalmazó, az ő szüleivel is szoktam

beszélgetni. Mindig próbálok asszertív lenni, hogy egymás nyelvén beszélve, egymás oldalát elfogadva jussunk közös nevezőre.

TÁMOGATÁS A PEDAGÓGUSNAK

Szerintem a kiégésemben nagy szerepet játszott, hogy egyedül voltam ezekkel a gondolatokkal és nehézségekkel. Sokszor borzasztó feszültségben vagy rosszkedvvel, kudarcélménnyel mentem haza. Hiába tanít az ember akár húsz éve, szerintem ez egy olyan szakma, ahol nincs biztos rutin. Nem tudod, hogy jól csinálod-e vagy sem. Ezzel mindig nagyon egyedül voltam, mert hiába beszélgetek róla barátokkal, olyannal, aki nem szakmabeli.

Az jutott eszembe, hogy – ahogy a pszichológusoknak is van szupervizoruk – milyen jó volna, ha a pedagógusoknak is lenne ilyen. Ha minden iskolában lenne egy szupervizor, az hatalmas segítséget jelentene minden pedagógusnak.

sokszor arra sincs idő, hogy mosdóba menjek

Mi, pedagógusok egymásnak akár el is tudnánk mondani a gondjainkat, de nincs ilyen bizalomkör, vagy nem tudom, hogyan nevezzem. Lehet, hogy hülyének néznének, ha én ilyet szeretnék, ez szerintem egy idegen gondolat. Nekünk arra nincs időnk, hogy a munkahelyen egymást támogassuk, meghallgassuk, hogy személyes, mély kapcsolatokat teremtsünk egymás között. Sokszor arra sincs idő, hogy mosdóba menjek. Van, hogy csak az ötödik óra után tudok elmenni. Persze mondhatjuk azt, hogy üljünk le munka után, de mindenkinek más a beosztása. Ha megbeszélnénk, hogy hétfőn öt órakor üljünk le beszélgetni, nem tudom, kinek lenne erre kedve, kapacitása. Ha én ezt fölvetném egy értekezleten, nem biztos, hogy lennének partnereim.

Egyébként ha a kollégákkal ülnénk össze, ott is kéne, aki vezeti ezeket az üléseket.

ARS POETICA

Alsós tanító vagyok. Szelíd vagyok és türelmes. Empatikus vagyok a gyerekekkel, játékos vagyok és kreatív, tele vagyok ötletekkel. Szakköröket vezetek, zenélni tanítom a gyerekeket. És amikor még ez elég volt, akkor én önbizalommal telt pedagógus voltam. Most úgy érzem, hogy ennek az új rendszernek, ennek az új felfogásnak már nem tudok megfelelni. Ezt most őszintén mondom.

Én azt gondolom, hogy alsóban semmi mást nem kéne csinálni, csak az alapkészségeket fejleszteni, hogy a gyerek úgy menjen felsőbe, hogy rendesen tudjon olvasni, hogy értse, amit olvas. És tudjon írni viszonylag helyesen. Ezt úgy értem, hogy mondjuk tudja azt, hogy egy mondat nagybetű, van mondatvégi írásjel, és a szavakat ne írja egybe egy mondaton belül. A helyesírást úgyis az életünk végéig kell tanulni. Nem lehet alsóban elérni, hogy minden helyesírási szabályt tudjon, de azt igen, hogy tudjon rendesen folyóírást alkalmazni. (Nem tudom, hogy kell-e még a folyóírás vagy sem. Nyilván addig van erre szükség, míg az érettségi dolgozatokat kézírással kell írni.) Ezeken kívül az alap számolási készségeket kellene kialakítani.

Ha valóban csak ezzel foglalkoznánk alsóban, akkor lehetne szárnyalni. Akkor lehetne sok minden mást is csinálni, vagy máshogy csinálni. Lehetne játszani, lehetne élményszerűen oktatni. És lehetne a gyerekek kívánságait és érdeklődését is kielégíteni. Lehetne közösen tervezni. Szerintem alsóban nincs másra szükség. Nincs szükség arra, hogy szófajokat és mondatfajtákat, hogy történeket tanuljanak.

ELSŐ EPILÓGUS

Korábban volt pedagógusként önbizalmam, jól éreztem magam, és bíztam abban, hogy nagyjából jól csinálom, amit csinálok, mert láttam az eredményeket, a gyerekek személyiségének a fejlődését. Megerősítettek a gyerekek és a szülők visszajelzései. Rutint szereztem, komfortosan éreztem magam. Pedig ez egy nagyon nehéz szakma. Ott van rajtad a felelősség, hogy nem nagyon ronthatsz, mert a hiba nagy károkat okozhat a gyerekekben.

A valaha volt magabiztosságom elveszett. Állandó lelkiismeret-furdalás gyötör. Ha elég biztos lennék a tudásomban, a szakmai személyiségemben, akkor lehet, hogy erős lennék, és azt mondanám, hogy ez nem az én hibám. Hogy egyszerűen a rendszer, a környezet nem teszi lehetővé, hogy én megfelelően végezzem a dolgomat, ami egyébként igaz is. De hát akárhogy nézzük, a végén mégis én megyek be az osztályba, személyesen nekem kell felelősséget vállalni az ott történtekért.

így pedagógusnak lenni már nem öröm

Így pedagógusnak lenni már nem öröm. A mi iskolánkban is vannak remek pedagógusok, akik kiválóan tudják a nehéz helyzeteket kezelni, a körülmények ellenére is nagyszerű munkát végeznek, de ők is belebetegednek, beleroppannak. Látom rajtuk. Nekem ebben az évben lett magas vérnyomásom, magas pulzusom, állandóan fejfájások gyötörnek. Szomatikus betegségeim lettek.

Ha nem kapja meg valaki azokat a támogatásokat, melyek a munkájához szükségesek, azokat a lehetőségeket, melyek segítik a kibontakozását, és közben egyre szorosabbak az elvárások, akkor a legnagyszerűbb ember is összeroppan. Azt érzem magamon, hogy nem tudok a gyerekeknek már annyit adni érzelemben, rajongásban, lelkesedésben, szeretetben. És ezek híján minden okafogyottá válik.

MÁSODIK EPILÓGUS

2026 szeptembere van. Az előző beszélgetés óta nagyot fordult velünk a világ. Lett saját minisztériumunk csupa szakemberrel, akik évtizedek óta bizonyították elkötelezettségüket és hozzáértésüket. Már az elnevezése is reménykeltő: Oktatási és Gyermekügyi Minisztérium! És aki igyekszik figyelemmel kísérni a működésüket, láthatja, hogy a paragrafusok és bejáratott praxisok Szküllái és Kharübdiszei között hajózva mégiscsak a gyermekközpontú szemlélet zászlaja lobog az árbocon. Nemrég született az a 14 pontot tartalmazó ajánlás, mely a tanítókat hivatott felszabadítani terheik alól.

Meg is kerestem régi barátomat, hogy megkérdezzem, hogyan éli meg az ajánlott (nem kötelező) szabadságot. Mi változott ebben a reményekkel teli új tanévben az ő számára?

A mi iskolánkban igazából nem változott semmi, illetve plusz feladataink lettek.

A 14 pont előkerült nálunk az értekezleten, kivetítették, és megkaptuk a feladatot, hogy elemezzük. Ajánlást kellett írni arról, hogy hogyan tudjuk megvalósítani ezeket a pontokat az oktatásban. Ezt a munkaközösségek csinálták meg, tehát nekünk is kellett ötletelni, magát a beadványt pedig a munkaközösség vezetője állította össze. Beszéltünk például arról, hogyan tudjuk megvalósítani a beszélgetőköröket reggelente, és ehhez valamilyen ajánlást kellett írni. Vagy át kellett gondolnunk és le kellett írnunk azt, hogy hogyan változtatnánk a házi feladatok adásán. Amit leírtunk, azt a munkaközösség leadja az igazgatónőnek. Hogy az igazgatónő ezt továbbadja-e, azt még nem sikerült megtudnom. Nem tudom, hogy ezt most az igazgatónő kéri, vagy tankerületi elvárás.

elkezdtem nem komolyan venni azt a tananyagot, ami kötelező

Mindenesetre ennek így szerintem nincs értelme. Akkor lenne értelme, ha összeülnénk, és egy olyan tervet hoznánk létre, amit aztán megpróbálnánk megvalósítani. De ez így csupán öncélú adminisztráció.

Egyébként mindenki más, minden tanító, tanár végzi ugyanúgy a dolgát, ahogy eddig, nem történt változás. Nehéz is volna úgy változtatni, hogy egyelőre még sem a tananyag, sem a gyerekek óraszáma nem csökkent. Nyilván hosszabb idő, hogy ez megtörténjen. Amíg a NAT-ot át nem dolgozzák, addig nagyon nehéz 35 perces órákat tartani, vagy egy kis átszervezést megvalósítani.

Én azért a saját osztályomban próbálgatom a változtatást. Megkértem a szülőket, hogy nagyjából háromnegyed 8-ra hozzák be a gyerekeket, mert akkor egy kicsit még reggeliznek, de olyan 5-10 perccel a csengő előtt elkezdünk beszélgetni, és ezt most tényleg minden nap így csináljuk. Ez persze kicsit belenyúlik az órába, de nem baj. A beszélgetés után még egy kicsit játszunk. Ez egy ráhangoló játék, aminek nincs köze az órához, csak hogy oldódjanak egy kicsit, hogy jó hangulatuk legyen. Egyébként minden órára hozok játékos feladatokat, de azok kapcsolódnak a tananyaghoz, tantárgyakhoz. Nekem ez a reggeli rutin az egyik újításom.

Aztán próbáltam úgy rendezni az órarendemet, hogy bizonyos tantárgyakat raktam egymás mellé, amik összefolyhatnak.

Például a fogalmazást az olvasással, mert akkor lehet úgy dolgozni, ha játékosabb óra van, hogy összevonom a két órát, és így hamarabb befejezem. A maradék időben kimegyünk az udvarra, vagy azt csinálok, amit ők szeretnének. Ezt persze csak akkor tudom megvalósítani, ha játékosabb az óra, mert egyébként nem bírnának ki a gyerekek mondjuk hatvan percet egyben. Ez a másik, amiben próbáltam változtatni.

Egy kicsit bátortalanul, de azért elkezdtem nem komolyan venni azt a tananyagot, ami kötelező. Például más megközelítésben próbálom most az olvasmányokat feldolgozni. Nem a szokásos, begyakorolt technikák vagy módszerek alapján gyűjtjük ki a szereplőket, helyszíneket stb., bár néha persze ez is előkerül. Eddig is sokat

drámáztunk, de most úgy drámázunk, hogy el kell olvasniuk az olvasmányt, és utána csoportokban megtervezni és eljátszani. Egyrészt ezzel is tudom ellenőrizni, hogy megértették-e azt, amit olvastak, másrészt jobban odafigyelnek arra, amit olvasnak, mert tudják, hogy utána önállóan meg kell tervezniük egy jelenetet, és azt előadni.

Még sose próbáltam kicsikkel a vita-módszert, de most belevágtam. Egy olvasmány kapcsán két csapat két különböző álláspontot képviselve vitatkozott. Ezekkel a dolgokkal nagyon sok idő elmegy, a munkafüzetben molyolni már nem nagyon van idő. De nagyon fontos változás bennem, hogy most már ez nem is érdekel.

Például feldolgozunk egy olvasmányt, és nem én teszem fel kérdéseket, hanem ők. Ezeket mind felírom a táblára, körbeülünk, és szép sorban ők kezdenek el ezekre a kérdésekre válaszolni. És nemcsak olyan kérdések merülnek fel, ami egy olvasásórán, hanem lelki meg emberi kérdések is. Mondjuk, azt kezdjük el boncolgatni, hogy a gonoszságunk hátterében mi áll. Ebből máris egy sokkal hosszabb beszélgetés alakul ki, mint egy egyszerű olvasásórán, ahol csak a megadott szempontok szerint elemzünk.

És közben persze nyakunkon a kompetenciamérés, ezért oda kell figyelnem, hogy a hagyományos módon is foglalkozzunk a tananyaggal, hogy a szövegértő képességük oly módon is fejlődjön, ahogy a kompetenciamérés elvárja.

Nyilván a változtatásban megerősített az ajánlás, bátorságot kaptam, hiszen ez felülről jön, akkor miért ne bírálhatnám felül ennek jegyében az igazgatónő vagy az iskolánk álláspontját. Amúgy nem tudom, hogy valójában hogyan gondolkodnak, de azt tudom, hogy mit várnak el. Még mindig az a legfontosabb, hogy helyén legyen az adminisztráció. A 14 pontnál sem az volt a cél, hogy ezt mi tényleg valósítsuk meg, hanem az, hogy tudjuk adminisztrálni.

Szerintem akkor lenne igazán nagy változás, ha ezek nem ajánlások lennének, hanem valóban megvalósult vagy kötelezően megvalósítandó pontok, de tudom, hogy ez csak akkor jöhet majd létre, ha a NAT-ot átírják. Akkor minden iskola kénytelen lesz váltani, és megváltozik szép lassan az iskolák szemléletmódja.

> a legfontosabb, hogy helyén legyen az adminisztráció

Addig is segít, hogy a 14 ponttól valamennyire már most is szabadabbnak érzem magam. Mégis foglalkoztat, hogy a most negyedikes osztályomat még végigviszem, és utána megpróbálok egy másik iskolában elhelyezkedni, ami alternatív vagy szabadabb szemléletű.

